

Variatie in derde ronde CLARIN-NL

Erica Renckens

Dinsdag 6 maart presenteerde CLARIN-NL tijdens haar kick-off bijeenkomst in het Instituut voor Beeld en Geluid de projecten uit de derde ronde. De middag begon met positief nieuws: een week eerder had CLARIN officieel de ERIC-status gekregen, een Europese rechtspersoon voor onderzoekinfrastructuur. Bovendien heeft CLARIAH, een samenwerkingsproject met DARIAH, een plekje gekregen op de Nationale Roadmap Grootschalige Onderzoeksfaciliteiten. Het CLARIAH-voorstel is niet direct gehonoreerd, maar de aanvragers hebben wel één miljoen euro gekregen om hun plannen te verbeteren. Ten slotte maakte Hans Westerhof, adjunct-directeur van Beeld en Geluid, bekend dat zijn instituut zijn audiovisuele bronnen beschikbaar stelt aan de CLARIN-infrastructuur, zodat geesteswetenschappelijk onderzoek met deze data mogelijk wordt.

Vervolgens kregen alle dertien projecten uit de derde ronde kort de tijd om hun plannen uit de doeken te doen. Voor deze ronde had het bestuur van CLARIN-NL voor de eerste keer expliciet uitnodigingen verstuurd naar onderzoekers uit vakgebieden die tot nu toe onderbelicht waren gebleven. Het resultaat van deze aanpak was goed zichtbaar in de onderwerpen van de projecten, die sterker gevarieerd en toegespast waren dan in eerdere rondes. Zo zal bijvoorbeeld in het PILNAR-project een corpus worden samengesteld met moderne pelgrimverlagen van reizen naar Santiago de Compostela. De onderzoekers van het Migmap-project gaan werken aan een module waarmee het mo-

gelijk wordt om de migratie van de bevolking interactief in kaart te brengen. Letterkundigen gaan in het Namespace-project tools ontwikkelen waarmee de rol van eigennamen in moderne romans onderzocht kan worden. Alle projecten hebben een looptijd van maximaal één jaar.

Hans Bennis, directeur van het Meertens Instituut, opent de bijeenkomst foto Erwin Verbruggen

Workshop over ict en bijbelwetenschap

Dirk Roorda

Hebreeuwse en Griekse bijbelmanuscripten hebben een eeuwenlange geschiedenis van overdracht en vertaling. Maar waaraan moeten tekstdatabases voldoen om oude teksten systematisch te kunnen bestuderen? De Lorentz Workshop Biblical Scholarship and Humanities Computing van 6 tot en met 10 februari bracht bijbelwetenschappers en ict-ers bij elkaar, met name ook om te zien hoe digitale methoden nog meer kunnen betekenen voor dit complexe veld.

De complexiteit komt onder andere door de verschillen in handschrift. De Hebreeuwse tekst kent minder handschriften. Hierdoor is het relatief eenvoudig om tot een standaard teksteditie voor analytisch onderzoek te komen. Aan Griekse zijde

zijn echter meer dan 5.000 handschriften, die een complex verhaal vertellen over de oorsprong van het Nieuwe Testament. Hier is de wens om analyse al op individuele manuscripten te doen en dan de resultaten bij elkaar te brengen en te visualiseren. Het is immers zonde om pas analyse te kunnen doen op een gestandaardiseerde tekst. Naast het constateren van de verschillen openbaarde de workshop ook overeenkomstige problematieken. Zo is de digitale toegang tot bronmateriaal niet voldoende om nieuwe onderzoeksvragen aan te pakken. De bronnen zijn vaak verpakt in bijbelsoftware waarvan de ontwikkeling niet gedreven wordt door de wensen van de collegezaal, laat staan het onderzoek. Een andere constatering is dat onderzoekers zelf open source tools willen ontwikkelen waarmee bronnen geanalyseerd en in beeld gebracht kunnen worden. De resultaten hiervan moeten direct beschikbaar zijn om nieuw werk te inspireren, een voorwaarde voor netwerkeffecten. De conclusie van

Poster Lorentz workshop

de workshop is dat werd gesproken over digitale wetenschapsbeoefening, een stap verder dan gedigitaliseerd werken. Het is nu de vraag of uitgeverij van edities deze vrije toegang tot bronnen voldoende kunnen faciliteren. Een aanzet om data toegankelijk te krijgen, is de deponeering van de WIVU dataset in het online archiveringssysteem EASY van DANS door prof. Eep Talstra. Deze tekst database van het Oude Testament kan voor niet-commercieel gebruik gedownload worden. Een demo applicatie bij DANS geeft een indruk van de inhoud ervan.

www.lorentzcenter.nl/lc/web/2012/480/info.php3?wsid=480&venue=Oort
<https://easy.dans.knaw.nl/ui/datasets/id/easy-dataset:48490>
<http://demo.datanetworkservice.nl/qa>

Birnbaum's buttons: 'Just shut up and code'

Peter Boot

Aldus de provocerende tekst op de buttons die slavist en programmeur David Birnbaum uitdeelde op het slotsymposium van de Europese COST actie Interedition. Het symposium werd gehouden op 19 en 20 maart en georganiseerd door Huygens ING. Centraal in Interedition stond de ontwikkeling van gedeelde hulpmiddelen voor de bouw van digitale edities van historische en letterkundige bronnen.

Een belangrijk onderwerp vormde het spanningsveld tussen enerzijds kleine groepjes programmeur-onderzoekers die in korte 'sprints' werken aan concrete hulpmiddelen, en anderzijds grote infrastructuurprojecten die vooral een voorwaar-

denscheppende rol hebben, zoals DARIAH en Project Bamboo. 'Niet praten maar maken', was de geest van de bijeenkomst, en ook de achterliggende gedachte van Birnbaums buttons.

Veel van het werk in Interedition had betrekking op het thema collatie: het analyseren van de verschillen en overeenkomsten tussen versies van teksten. Eén van de gepresenteerde hulpmiddelen stelde de onderzoeker in staat om, na een eerste automatische analyse van de verschillen, de verschillen naar verschillende inzichten te classificeren en eventueel te negeren. Een aantal andere projecten werkten aan heldere presentatie van tekstverschillen op het web.

Een centraal onderwerp in veel discussies over teksteditie is de potentiële rol van vrijwilligers in het editiewerk. Eén presentatie besprak het gebruik van anonieme hulpkrachten die werden ingeschakeld via Amazons 'Mechanical Turk'-programma. (Nog) niet te automatiseren taken ('Human Intelligence Tasks') worden tegen microbetalingen uitgevoerd door mensen die zich daarvoor bij Amazon aanmelden. Men had met enig succes korte verhalen laten coderen op de aanwezigheid van bepaalde verhalende elementen, zoals plot en personages. Toch liepen de kosten wel op. Joris van Zundert, projectleider van Interedition, benadrukte dat de periode van *funding* wel is afgesloten, maar dat wordt gezocht naar manieren om het samenwerkingsverband te kunnen voortzetten. Een doel is daarbij om ook mensen met minder ontwikkelde programmeervaardigheden bij Interedition te betrekken.

www.interedition.eu/?page_id=212
www.mturk.com/mturk/welcome

AGENDA

5 juni • Amsterdam

Symposium HISGIS Amsterdam (1832-1852), Eerste resultaten en perspectieven

Dit symposium behandelt de voortgang van de GIS-matige digitalisering van het oudste kadaster van (groot) Amsterdam, de koppeling ervan aan vroege huisnummerregistraties én de ruimtelijke ontsluiting van de bevolkingsgegevens van ca. 1850. Daarbij zullen de onderzoeks- en verrijkingperspectieven voor Amsterdam zelf aan bod komen en wordt nader ingegaan op de uitbreiding ervan tot andere steden en gemeenten in de provincies Noord-Holland en Zuid-Holland.

www.hisgis.nl

6 juni • Amsterdam

Lezing 'Mining, Mapping, and Accelerating Science and Technology'

Tijdens deze lezing zal Katy Börner, huidig visiting professor bij de KNAW, meer vertellen over nieuwe benaderingen en handvatten die toegang tot informatie, netwerken van onderzoekers en onderzoeksmangement helpen

verbeteren. Ook een overzicht van dataservices en handvatten op het gebied van het visualiseren van onderzoeksdata worden besproken.

www.dans.knaw.nl/content/symposia

12 - 15 juni • Kopenhagen (Denemarken) IS&T Archiving Conference

The Imaging Science & Technology Archiving Conference offers an opportunity for imaging scientists and those working in the cultural heritage community (curators, archivists, librarians, etc.) as well as in government, industry, and academia, to come together to discuss the most pressing issues related to the digital preservation and stewardship of hardcopy, audio and video.

www.imaging.org/ist/conferences/archiving/index.cfm

27 - 30 juni • Tartu (Estland)

41st LIBER Annual Conference

LIBER is the main research libraries network in Europe. The theme of its annual conference is: "Mobilising the knowledge economy for Europe". On June 27 the APARSEN project will host a workshop about "European e-infrastruc-

tures: optimizing the business relationship between libraries, archives and data centres".

www.utlib.ee/liber2012/index.php

2 - 6 juli • Oxford (Groot-Brittannië) Digital Humanities@Oxford Summer School (DHOXSS) 2012

DHOXSS delegates will be introduced to a range of topics suitable for researchers, project managers, research assistants, and students who are interested in the creation, management or publication of digital data in the humanities.

<http://digital.humanities.ox.ac.uk/dhoxss/>

9 - 13 juli • Edinburgh (Schotland)

7th intern. conference on open repositories

The theme and title of this 2012 conference – Open Services for Open Content: Local In for Global Out – reflects the current move towards open content, 'augmented content', distributed systems and data delivery infrastructures.

<http://or2012.ed.ac.uk/>

16 - 22 juli • Hamburg (Duitsland)

Digital Humanities Conference

Digital Humanities is the annual international

conference of the Alliance of Digital Humanities Organizations (ADHO). ADHO is an umbrella organization whose goals are to promote and support digital research and teaching across arts and humanities disciplines, drawing together humanists engaged in digital and computer-assisted research, teaching, creation, dissemination, and beyond, in all areas reflected by its diverse membership.

www.dh2012.uni-hamburg.de

6 - 8 september • Sheffield (Groot-Brittannië) Digital Humanities Congress

The purpose of the Digital Humanities Congress is to promote the sharing of knowledge, ideas and techniques within the digital humanities. Digital humanities is understood to mean the use of technology within arts, heritage and humanities research as both a method of inquiry and a means of dissemination.

www.shef.ac.uk/hri/dhc2012

1 - 5 oktober • Toronto (Canada)

iPRES 2012

9th International Conference on Preservation of Digital Objects.

<http://ipres.ischool.utoronto.ca/>